Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

1. august 2025 *

Eelotsusetaotlus – Varjupaigapoliitika – Direktiiv 2013/32/EL – Rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühised nõuded – Artiklid 36 ja 37 – Mõiste „turvaline päritoluriik“ – Kindlaksmääramine seadusandliku aktiga – I lisa – Kriteeriumid – Artikkel 46 – Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Kohtu kontroll liikmesriigi poolt kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks tunnistamise üle – Selle otsuse aluseks olevate teabeallikate avalikustamine

Liidetud kohtuasjades C-758/24 [Alace][i] ja C-759/24 [Canpelli][i],

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale ordinario di Roma (Rooma esimese astme kohus, Itaalia) 31. oktoobri 2024. aasta ja 4. novembri 2024. aasta otsusega esitatud kaks eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 4. novembril 2024 ja 5. novembril 2024, menetlustes

LC (C-758/24),

CP (C-759/24)

versus

Commissione territoriale per il riconoscimento della protezione internazionale di Roma – sezione procedure alla frontiera II,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident T. von Danwitz, kodade presidendid K. Jürimäe (ettekandja), I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, A. Kumin, N. Jääskinen, D. Gratsias ja M. Gavalec, kohtunikud I. Ziemele, J. Passer, Z. Csehi, O. Spineanu-Matei, B. Smulders ja M. Condinanzi,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: ametnik C. Di Bella,

arvestades kirjalikku menetlust ja 25. veebruari 2025. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

[i] Kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– LC, esindaja: *avvocata* S. Angilletta,

– CP, esindajad: *avvocati* D. Belluccio ja S. Greco,

– Itaalia valitsus, esindaja: S. Fiorentino, keda abistasid *avvocati dello Stato* L. D'Ascia, E. Feola ja I. Massarelli,

– Bulgaaria valitsus, esindajad: S. O. Ruseva ja T. S. Tsingileva,

– Tšehhi valitsus, esindajad: A. Edelmannová, M. Smolek ja J. Vláčil,

– Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

– Kreeka valitsus, esindaja: T. Papadopoulou,

– Prantsuse valitsus, esindajad: B. Dourthe, O. Duprat-Mazaré ja B. Fodda,

– Küprose valitsus, esindajad: I. Neophytou ja E. Symeonidou,

– Läti valitsus, esindajad: J. Davidoviča ja S. Zellis,

– Leedu valitsus, esindaja: K. Dieninis,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja R. Kissné Berta,

– Malta valitsus, esindaja: A. Buhagiar,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja A. Hanje,

– Austria valitsus, esindajad: A. Posch, J. Schmoll ja P. Thalmann,

– Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja D. Lutostańska,

– Slovakkia valitsus, esindaja: E. V. Larišová,

– Soome valitsus, esindajad: H. Leppo ja M. Pere,

– Rootsi valitsus, esindajad: F.-L. Göransson ja J. Olsson,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Azéma, M. Debieuvre ja F. Tomat,

olles 10. aprilli 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ELT 2013, L 180, lk 60) artikleid 36–38 koostoimes selle direktiivi põhjendustega 42, 46 ja 48 ning I lisaga ning arvestades Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 47 ja Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikleid 6 ja 13.

2 Taotlused on esitatud kohtuvaidlustes, mille pooled on vastavalt Bangladeshi Rahvavabariigi kodanikud LC ja CP ning Commissione territoriale per il riconoscimento della protezione internazionale di Roma – sezione procedure alla frontiera II (Rooma rahvusvahelise kaitse tunnustamise territoriaalse komisjoni piirimenetluste II talitus, Itaalia) ning mis puudutavad küsimust, kas õiguspärased on otsused, millega viimane lükkas kiirendatud piirimenetlustes LC ja CP rahvusvahelise kaitse taotlused ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2013/32

3 Direktiivi 2013/32 põhjendustes 18, 20, 40, 42, 46 ja 48 on märgitud:

„(18) Rahvusvahelise kaitse taotluse kohta võimalikult kiiresti otsuse tegemine, ilma et see piiraks taotluse piisavat ja täielikku läbivaatamist, on nii liikmesriikide kui ka rahvusvahelise kaitse taotlejate huvides.

[…]

(20) Selgelt määratletud juhtudel, kui taotlus on tõenäoliselt põhjendamatu või kui esineb tõsine oht riigi julgeolekule või avalikule korrale, peaks liikmesriikidel olema võimalik taotluse läbivaatamise menetlust kiirendada, eelkõige kehtestades teatud menetlusetappidele lühemad mõistlikud tähtajad, ilma et see piiraks taotluse piisavat ja täielikku läbivaatamist ning taotleja tegelikku võimalust kasutada käesolevas direktiivis sätestatud aluspõhimõtteid ja tagatisi.

[…]

(40) Rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendatuse oluliseks teguriks on taotleja turvalisus tema päritoluriigis. Kui kolmandat riiki võib pidada turvaliseks päritoluriigiks, peaksid liikmesriigid olema võimelised tunnistama selle turvaliseks ja eeldama selle turvalisust konkreetse taotleja jaoks, välja arvatud juhul, kui taotleja esitab vastuväiteid.

[…]

(42) Kolmanda riigi tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks käesoleva direktiivi tähenduses ei saa selle riigi kodanikele tagada absoluutset turvalisust. Oma olemuse tõttu saab sellise tunnistamise aluseks oleva hinnangu andmisel võtta arvesse üksnes asjaomase riigi tsiviil-, õiguslikku ja poliitilist olukorda ning seda, kas asjaomases riigis tagakiusamise, piinamise või ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise eest vastutavaks tunnistatud inimeste suhtes kohaldatakse sanktsioone ka tegelikult. Sellel põhjusel on oluline, et kui taotleja esitab mõjuvad põhjused, miks asjaomast riiki ei saa pidada tema jaoks turvaliseks, ei ole tema puhul enam asjakohane käsitada seda riiki turvalisena.

[…]

(46) Kui liikmesriigid kohaldavad turvalise riigi mõistet üksikjuhtumipõhiselt või teevad asjakohaste nimekirjade vastuvõtmisega otsuse, et riik on turvaline, peaksid nad muu hulgas võtma arvesse suuniseid ja käsiraamatuid ning päritoluriiki käsitlevat teavet ja meetmeid, sealhulgas [Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO)] päritoluriiki käsitleva teabe kohta aruande esitamise meetodeid, millele on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta määruses (EL) nr 439/2010 (millega luuakse Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet) [(ELT 2010, L 132, lk 11),] ja asjakohaseid ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti juhiseid.

[…]

(48) Selleks et tagada ajakohasel teabel põhinevate turvalise riigi mõistete nõuetekohane kohaldamine, peaksid liikmesriigid korrapäraselt hindama olukorda nendes riikides erinevate teabeallikate põhjal, sealhulgas eelkõige teistelt liikmesriikidelt, EASO-lt, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametilt, Euroopa Nõukogult ja muudelt asjakohastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt saadud teabe põhjal. Kui liikmesriigid saavad teada, et riigis, mida nad peavad turvaliseks, on inimõiguste olukord oluliselt muutunud, peaksid nad tagama võimalikult kiiresti selle olukorra hindamise läbiviimise ning vajaduse korral vaatama läbi otsuse riigi turvaliseks nimetamise kohta.“

4 Direktiivi artikli 10 „Taotluse läbivaatamise nõuded“ lõike 3 punktis b ja lõikes 4 on ette nähtud:

„3. Liikmesriigid tagavad, et menetlevad ametiasutused võtavad rahvusvahelise kaitse taotluse kohta otsuse vastu pärast taotluse asjakohast läbivaatamist. Sel eesmärgil tagavad liikmesriigid, et:

[…]

b) täpset ja ajakohast teavet üldise olukorra kohta taotleja päritoluriigis ning vajadusel transiidiriikides, mille kaudu taotleja on liikmesriiki tulnud, hangitakse erinevatest allikatest, nagu EASOlt ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametilt (UNHCR) ning asjakohastelt rahvusvahelistelt inimõiguste organisatsioonidelt, ning et selline teave on kättesaadav taotluste läbivaatamise ja otsuste vastuvõtmise eest vastutavatele töötajatele;

[…]

4. V peatükis osutatud ametiasutustel on juurdepääs oma ülesannete täitmiseks vajalikule, lõike 3 punktis b osutatud üldisele teabele menetleva ametiasutuse või taotleja kaudu või muul viisil.“

5 Direktiivi artikli 12 „Taotlejatele antavad tagatised“ lõike 1 punktis d on sätestatud:

„III peatükis sätestatud menetluste korral peavad liikmesriigid tagama, et kõigil[e] taotlejatele oleksid antud järgmised tagatised:

[…]

d) taotlejal ja vajaduse korral tema õigusnõustajal või muudel nõustajatel on artikli 23 lõike 1 kohaselt juurdepääs artikli 10 lõike 3 punktis b osutatud teabele ja artikli 10 lõike 3 punktis d osutatud ekspertide antud teabele, kui menetlev ametiasutus võttis kõnealust teavet arvesse taotluse kohta otsuse tegemisel.

[…]“.

6 Direktiivi artikkel 24 „Spetsiaalseid menetlustagatisi vajavad taotlejad“ puudutab tuge, mida tuleb anda nendele taotlejatele kogu varjupaigamenetluse ajal.

7 Direktiivi 2013/32 artikli 31 „Taotluse läbivaatamise menetlus“ lõike 8 punktis b on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad ette näha taotluse läbivaatamise menetluse kiirendamise ja/või selle kohaldamise piiril või transiiditsoonis kooskõlas artikliga 43 vastavalt II peatükis sätestatud üldpõhimõtetele ja tagatistele, kui:

[…]

b) taotleja on pärit turvalisest päritoluriigist käesoleva direktiivi tähenduses […]“.

8 Direktiivi artiklis 32 „Põhjendamatud taotlused“ on ette nähtud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 27 kohaldamist, võivad liikmesriigid pidada taotlust põhjendamatuks üksnes juhul, kui menetlev ametiasutus on teinud kindlaks, et taotleja ei vasta rahvusvahelise kaitse seisundi saamise nõuetele [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta] direktiivi 2011/95/EL[, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9),] tähenduses.

2. Põhjendamatute taotluste korral, mille puhul esineb ükskõik milline artikli 31 lõikes 8 loetletud asjaoludest, võivad liikmesriigid samuti pidada taotlust selgelt põhjendamatuks, kui siseriiklikes õigusaktides on nii määratletud.“

9 Direktiivi 2013/32 artiklis 36 „Turvalise päritoluriigi mõiste“ on sätestatud:

„1. Vastavalt käesolevale direktiivile turvaliseks päritoluriigiks tunnistatud kolmandat riiki võib pidada pärast taotluse individuaalset läbivaatamist konkreetse taotleja seisukohalt turvaliseks päritoluriigiks ainult juhul, kui:

a) taotlejal on selle riigi kodakondsus või

b) ta on kodakondsuseta isik ning tema varasem alaline elukoht oli selles riigis

ning ta ei ole esitanud mõjuvaid põhjusi selle kohta, miks ei saa seda riiki tema konkreetse olukorra ja direktiivi [2011/95] kohaselt rahvusvahelise kaitse saamise kriteeriumidele vastavaks isikuks tunnistamise seisukohalt pidada turvaliseks päritoluriigiks.

2. Liikmesriigid sätestavad siseriiklikes õigusaktides täiendavad eeskirjad ja üksikasjad turvalise päritoluriigi mõiste kohaldamiseks.“

10 Direktiivi 2013/32 artiklis 37 „Kolmanda riigi tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks siseriiklikul tasandil“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid võivad säilitada või kehtestada õigusaktid, mis võimaldavad siseriiklikul tasandil vastavalt I lisale määrata rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eesmärgil kindlaks riigid, mida tunnustatakse turvaliste päritoluriikidena.

2. Liikmesriigid vaatavad korrapäraselt läbi käesoleva artikli kohaselt turvaliseks päritoluriigiks tunnistatud kolmandate riikide olukorra.

3. Hinnang, kas riik on turvaline päritoluriik vastavalt käesolevale artiklile, põhineb teabel, mis on saadud erinevatest teabeallikatest, kaasa arvatud eelkõige teistelt liikmesriikidelt, EASOlt, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametilt, Euroopa Nõukogult ja muudelt asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

4. Liikmesriigid teatavad komisjonile riigid, mille nad on vastavalt käesolevale artiklile tunnistanud turvalisteks päritoluriikideks.“

11 Direktiivi artikkel 38 käsitleb turvalise kolmanda riigi mõistet.

12 Direktiivi artikli 43 „Menetlused piiril“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võivad vastavalt II peatükis sätestatud üldpõhimõtetele ja tagatistele ette näha menetlused, mille alusel otsustatakse liikmesriigi piiril või transiiditsoonis:

[…]

b) taotluse sisu üle artikli 31 lõike 8 kohase menetluse korral.“

13 Direktiivi artiklis 46 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et taotlejal on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus seoses järgnevaga:

a) tema rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsus, kaasa arvatud otsus:
   i) pidada pagulasseisundi ja/või täiendava kaitse seisundiga seotud taotlust põhjendamatuks;

[…]

3. Lõike 1 kohaldamiseks tagavad liikmesriigid, et tõhusa õiguskaitsevahendiga nähakse ette nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude, sealhulgas vajaduse korral direktiivi [2011/95] kohaste rahvusvahelise kaitse vajaduste täielik ja *ex nunc* läbivaatamine vähemalt esimese astme apellatsioonimenetluses.

[…]

5. Ilma et see piiraks lõike 6 kohaldamist, annab käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud õiguskaitsevahend taotlejale õiguse jääda asjaomasesse liikmesriiki kuni lõikes 4 sätestatud tähtajani ja õiguskaitsevahendi üle otsuse tegemiseni.

6. Kui on tegemist otsusega:

a) pidada taotlust selgelt põhjendamatuks vastavalt artikli 32 lõikele 2 või põhjendamatuks pärast läbivaatamist vastavalt artikli 31 lõikele 8, välja arvatud juhtudel, kui need otsused põhinevad artikli 31 lõike 8 punktis h osutatud asjaoludel;

[…]

on kohtu pädevuses asjaomase taotleja taotlusel või omal algatusel otsustada, kas taotleja võib jääda liikmesriigi territooriumile, kui otsuse tulemuseks on võtta taotlejalt ära õigus jääda liikmesriiki ning kui õigust jääda õiguskaitsevahendi üle otsuse tegemiseni liikmesriiki ei ole siseriiklikus õiguses selliste juhtumite puhul ette nähtud.

[…]“.

14 Direktiivi 2013/32 I lisa „Turvaliste päritoluriikide kindlaks määramine artikli 37 lõike 1 kohaldamiseks“ on sõnastatud järgmiselt:

„Riiki käsitatakse turvalise päritoluriigina, kui õigusliku olukorra, õigusaktide demokraatlikus süsteemis kohaldamise ja üldiste poliitiliste olude põhjal on võimalik tõestada, et riigis ei toimu üldist ja järjekindlat tagakiusamist direktiivi [2011/95] artikli 9 tähenduses ega piinamist või muud ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või siseriikliku relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu.

Nimetatud hinnangu andmisel tuleb võtta arvesse muu hulgas ka seda, millises ulatuses antakse asjaomases riigis kaitset tagakiusamise ja väärkohtlemise eest:

a) riigi asjaomaste õigusaktidega ning nende kohaldamise viisiga;

b) [EIÕKs] ja/või [ÜRO Peaassamblee poolt 16. detsembril 1966 vastu võetud ja 23. märtsil 1976 jõustunud] kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis ja/või ÜRO [10. detsembri 1984. aasta] piinamise [ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise] vastases konventsioonis [(*United Nations Treaty Series*, 1465. kd, lk 85, nr 24841 (1987))] sätestatud õiguste ja vabaduste järgimisega, eelkõige selliste õiguste järgimisega, millest ei saa teha erandit vastavalt [EIÕK] artikli 15 lõikele 2;

c) [Genfis 28. juulil 1951 allkirjastatud pagulasseisundi] konventsiooni [(*United Nations Treaty Series*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)), mis jõustus 22. aprillil 1954 ja mida on täiendatud 31. jaanuaril 1967 New Yorgis sõlmitud pagulasseisundi protokolliga, mis jõustus 4. oktoobril 1967 (edaspidi „Genfi konventsioon“),] kohase tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimisega;

d) nimetatud õiguste ja vabaduste rikkumise vastaste tõhusate õiguskaitsevahendite süsteemi loomisega.“

Määrus (EL) 2024/1348

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määruse (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348), artikli 61 „Turvalise päritoluriigi mõiste“ lõikes 2 on sätestatud:

„Kolmandat riiki võib käsitada turvalise päritoluriigina nii [Euroopa L]iidu kui ka liikmesriigi tasandil, tehes erandi selle territooriumi konkreetsete osade või selgelt tuvastatavate isikute kategooriate puhul.“

16 Määruse artikli 78 „Kehtetuks tunnistamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Direktiiv [2013/32] tunnistatakse kehtetuks alates artikli 79 lõikes 2 osutatud kuupäevast, ilma et see piiraks artikli 79 lõike 3 kohaldamist.“

17 Määruse artikli 79 „Jõustumine ja kohaldamine“ lõigetes 2 ja 3 on ette nähtud:

„2. Käesolevat määrust kohaldatakse alates 12. juunist 2026.

3. Käesolevat määrust kohaldatakse rahvusvahelise kaitse andmise menetluse suhtes selliste taotluste puhul, mis on esitatud alates 12. juunist 2026. Enne seda kuupäeva esitatud rahvusvahelise kaitse taotluste suhtes kohaldatakse direktiivi [2013/32]. Käesolevat määrust kohaldatakse rahvusvahelise kaitse äravõtmise menetluse suhtes, kui rahvusvahelise kaitse äravõtmise läbivaatamine algas alates 12. juunist 2026. Kui rahvusvahelise kaitse äravõtmise läbivaatamine algas enne 12. juunit 2026, kohaldatakse rahvusvahelise kaitse äravõtmise menetluse suhtes direktiivi [2013/32].“

Itaalia õigus

18 23. oktoobri 2024. aasta dekreetseaduse nr 158 rahvusvahelise kaitse andmise menetlust puudutavate kiireloomuliste sätete kohta (decreto-legge n. 158 – Disposizioni urgenti in materia di procedure per il riconoscimento della protezione internazionale) (*GURI* nr 249, 23.10.2024; edaspidi „dekreetseadus nr 158/2024“) preambuli kohaselt:

„[…]

[võttes arvesse] erakordset vajadust määrata Euroopa Liidu Kohtu 4. oktoobri 2024. aasta otsust [Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky (C-406/22, EU:C:2024:841)] arvestades kiireloomuliselt kindlaks turvalised päritoluriigid, jättes nende hulgast välja riigid, mille territooriumi teatavad osad selliseks riigiks tunnistamise tingimustele ei vasta (Kamerun, Colombia ja Nigeeria);

[võttes arvesse] määrust [2024/1348] ja eelkõige selle artikli 61 lõiget 2, milles on sätestatud: „Kolmandat riiki võib käsitada turvalise päritoluriigina nii liidu kui ka liikmesriigi tasandil, tehes erandi selle territooriumi konkreetsete osade või selgelt tuvastatavate isikute kategooriate puhul“, mis on küll kohaldatav alates 12. juunist 2026, kuid milles on sätestatud Euroopa Liidu liikmesriikide ühine seisukoht;

[…]“.

19 Dekreetseadusega nr 158/2024 muudeti muu hulgas 28. jaanuari 2008. aasta seadusandliku dekreedi nr 25, millega rakendatakse direktiivi 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta (decreto legislativo n. 25 – Attuazione della direttiva 2005/85/CE recante norme minime per le procedure applicate negli Stati membri ai fini del riconoscimento e della revoca dello status di rifugiato) (*GURI* nr 40, 16.2.2008; edaspidi „seadusandlik dekreet nr 25/2008“), artiklit 2 *bis*. Pärast seda muudatust on seadusandliku dekreedi nr 25/2008 artikli 2 *bis* lõigetes 1–4 *bis* sätestatud:

„1. Vastavalt Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud kriteeriumidele ning pädevatelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt saadud teabeallikatest pärinevatele andmetele käsitatakse turvaliste päritoluriikidena järgmisi riike: Albaania, Alžeeria, Bangladesh, Bosnia ja Hertsegoviina, Cabo Verde, Côte d’Ivoire, Egiptus, Gambia, Gruusia, Ghana, Kosovo, Põhja-Makedoonia, Maroko, Montenegro, Peruu, Senegal, Serbia, Sri Lanka ja Tuneesia.

2. Euroopa Liitu mittekuuluvat riiki võib käsitada turvalise päritoluriigina, kui õiguskorra, õigusaktide demokraatlikus süsteemis kohaldamise ja üldiste poliitiliste olude põhjal on tõendatav, et üldiselt ja järjepidevalt ei toimu seal tagakiusamist […] ega piinamist või muud ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või riigisisese relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu. Riigi võib tunnistada turvaliseks päritoluriigiks nii, et see ei laiene teatavatele isikute kategooriatele.

3. Lõikes 2 osutatud hinnangu andmisel tuleb võtta arvesse muu hulgas seda, kuivõrd pakuvad tagakiusamise ja väärkohtlemise vastast kaitset:

a) riigi asjaomased õigusaktid ning see, kuidas neid kohaldatakse;

b) [EIÕKs], kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis […] ja ÜRO 10. detsembri 1984. aasta piinamise vastases konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste järgimine, eelkõige selliste õiguste järgimine, millest ei saa teha erandit vastavalt [EIÕK] artikli 15 lõikele 2;

c) Genfi konventsiooni artiklis 33 sätestatud põhimõtte järgimine;

d) nimetatud õiguste ja vabaduste rikkumise vastaste tõhusate õiguskaitsevahendite süsteem.

4. Hinnangu andmisel selle kohta, kas [Euroopa Liidu] liikmeks mitteolev riik on turvaline päritoluriik, tuginetakse teabele, mille on andnud riiklik varjupaigaküsimuste komisjon, kes kasutab ka dokumenteerimiskeskuse koondatud teavet […], ning muudele teabeallikatele, eelõige teabele, mis on saadud teistelt Euroopa Liidu liikmesriikidelt, Euroopa Liidu Varjupaigaametilt [(EUAA)], [ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametilt (UNHCR)], Euroopa Nõukogult ja muudelt asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

4 *bis*. Turvaliste päritoluriikide nimekirja ajakohastatakse korrapäraselt seadusandliku aktiga ja sellest teatatakse Euroopa Komisjonile. Lõikes 1 esitatud nimekirja ajakohastamiseks võtab ministrite nõukogu iga aasta 15. jaanuariks vastu aruande, milles on julgeoleku ning rahvusvaheliste suhete säilitamisega seotud ülekaalukaid vajadusi arvestades ja lõikes 4 nimetatud teavet arvesse võttes kajastatud olukorda kehtivas nimekirjas nimetatud riikides ning riikides, mille sinna nimekirja kandmist kavatseb ta toetada. Valitsus edastab aruande pädevatele parlamendikomisjonidele.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

20 LC ja CP on mõlemad Bangladeshi Rahvavabariigi kodanikud. Pärast seda, kui Itaalia asutused päästsid nad merelt, toimetati nad Albaaniasse, kus paigutati Gjadëri kinnipidamiskeskusesse. Need meetmed võeti vastavalt Itaalia Vabariigi valitsuse ja Albaania Vabariigi ministrite nõukogu vahel sõlmitud protokollile koostöö tugevdamise kohta rände valdkonnas (protocollo tra il Governo della Repubblica italiana e il Consiglio dei ministri della Repubblica di Albania per il rafforzamento della collaborazione in materia migratoria), mille kohaselt andis Albaania valitsus Itaalia Vabariigi käsutusse kaks Albaania territooriumi piirkonda, mis kuuluvad täielikult Itaalia asutuste pädevusse ja mis on samastatavad piiri- või transiidialadega, kus varjupaigataotlejaid võib kinni pidada.

21 LC ja CP esitasid mõlemad kinnipidamiskeskusest 16. oktoobril 2024 Itaalia ametiasutustele rahvusvahelise kaitse taotluse.

22 Rooma rahvusvahelise kaitse tunnustamise territoriaalse komisjoni piirimenetluste II talitus lükkas 17. oktoobri 2024. aasta otsustega need taotlused kiirendatud piirimenetluses tagasi põhjendusega, et LC ja CP tulevad turvalisest päritoluriigist. Pädev kohus ei andnud luba taotlejaid kinni pidada ja seega nad vabastati.

23 Itaaliasse saabunud LC ja CP esitasid 25. oktoobril 2024 Tribunale ordinario di Romale (Rooma esimese astme kohus, Itaalia), kes on eelotsusetaotlused esitanud kohus, kaebused eelmises punktis nimetatud otsuste peale, millega olid nende rahvusvahelise kaitse taotlused tagasi lükatud.

24 Nimetatud kohtul on kahtlused seoses Bangladeshi Rahvavabariigi tunnistamisega turvaliseks päritoluriigiks.

25 Esimesena märgib eelotsusetaotlused esitanud kohus, et kuni dekreetseaduse nr 158/2024 vastuvõtmiseni toimus kolmanda riigi kindlaksmääramine turvalise päritoluriigina kahes etapis. Esiteks määratles Itaalia seadusandja selliste kindlaksmääramiste õigusliku raamistiku tavaseadusega. Teiseks määrasid Itaalia ametiasutused ministeeriumidevahelise dekreediga kindlaks turvalised päritoluriigid, tuginedes neid riike puudutavatele teabelehtedele. Itaalia kohtul oli õigus kontrollida, kas sellised ministeeriumidevahelised dekreedid on nimetatud õigusliku raamistikuga kooskõlas. Pärast nimetatud dekreetseaduse jõustumist on turvaliste päritoluriikide nimekiri nüüd seadusandlikus aktis, see tähendab seadusandliku dekreedi nr 25/2008, mida on muudetud dekreetseadusega nr 158/2024, artikli 2 *bis* lõikes 1. Itaalia seadusandjal on nüüdsest õigus kehtestada nii üldine õiguslik raamistik, mis reguleerib kolmanda riigi turvalise päritoluriigina kindlaksmääramise korda ja kriteeriume, kui ka need riigid kindlaks määrata. Eelotsusetaotlused esitanud kohtul on küsimus, kas selline seadusandliku tasandi aktiga kindlaksmääramine on kooskõlas direktiivi 2013/32 nõuetega.

26 Teisena rõhutab eelotsusetaotlused esitanud kohus, et pärast seadusandliku dekreedi nr 25/2008 artikli 2 *bis* muutmist dekreetseadusega nr 158/2024 ei sisalda Itaalia õigusnormid enam viidet asjaomaseid kolmandaid riike käsitlevatele teabelehtedele riikide kandmiseks turvaliste päritoluriikide nimekirja ega maini vajadust viidata allikatele, millest see teave pärineb. Eelkõige ei ole seadusandliku dekreedi nr 25/2008, mida on muudetud dekreetseadusega nr 158/2024, artikli 2 *bis* lõikeid 2–4 mainitud selle muudetud artikli lõikes 1. Sellega on kehtestatud turvaliste päritoluriikide nimekiri, viidates üldiselt „pädevatelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt saadud teabeallikatest pärinevatele andmetele“, andmeid või allikaid identifitseerimata. Lisaks piirdub selle artikli uus lõige 4 *bis* sätestamisega, et selle nimekirja korrapäraseks ajakohastamiseks kinnitab valitsus aruande, milles kirjeldatakse asjaomaste kolmandate riikide olukorda. Järelikult ei ole ühelt poolt rahvusvahelise kaitse taotlejatel ja teiselt poolt kohtutel, kellele nad on kaebuse esitanud, võimalik vastavalt vaidlustada ja kontrollida sellise teabe päritolu, autoriteeti, usaldusväärsust, asjakohasust, ajakohastatust, terviklikkust ja sisu, mis viis kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks tunnistamiseni, ning see rikub harta artiklis 47 sätestatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet.

27 Kolmandana soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus teada, kas liikmesriigid peavad võimaldama liikmesriigi kohtutel kasutada kogu nende käsutuses olevat asjakohast teavet, et kontrollida, kas kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks tunnistamine on põhjendatud, olenemata sellest, kas liikmesriigi asutus, kes seda tegi, oli avalikustanud teabe, millele ta tugines. Eelotsusetaotlused esitanud kohus leiab, et sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, et tagada tõhus kohtulik kaitse rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kelle taotlused lükati tagasi kiirendatud menetluses põhjusel, et nad on pärit turvalisest päritoluriigist.

28 Neljandana soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus sisuliselt teada, millised järeldused tuleb teha 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsusest Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky (C-406/22, EU:C:2024:841). Ta märgib sellega seoses, et dekreetseaduse nr 158/2024 preambulist nähtub, et selle vastuvõtmisega soovis Itaalia valitsus viia õigusnormid selle kohtuotsusega kooskõlla, kaotades seadusandliku dekreedi nr 25/2008 artikli 2 *bis* lõike 2 teises lauses võimaluse tunnistada turvaliseks päritoluriigiks kolmas riik, mille territooriumi teatavate osade puhul ei ole vastavad tingimused täidetud. Siiski säilitas valitsus selles sättes võimaluse tunnistada kolmas riik turvaliseks päritoluriigiks, jättes välja konkreetsed isikute kategooriad. Eelotsusetaotlused esitanud kohus leiab aga, et viimati nimetatud võimalus tuleb välistada arutluskäigu alusel, mis on analoogne Euroopa Kohtu poolt nimetatud kohtuotsuses esitatuga. Isikute kategooriate väljajätmine, mis enamasti hõlmab aga tervet kolmanda riigi territooriumi, oleks isegi tõsisemate tagajärgedega kui samas kohtuotsuses analüüsitud territoriaalne erand. Neil asjaoludel peab eelotsusetaotlused esitanud kohus vajalikuks esitada selle kohta küsimus Euroopa Kohtule, enne kui ta alustab vajaduse korral järelduste tegemist liidu õiguse esimuse põhimõttest.

29 Neil asjaoludel otsustas Tribunale ordinario di Roma (Rooma esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused, mis on mõlemas kohtuasjas sõnastatud ühtemoodi:

„1. Kas liidu õiguse ja eelkõige direktiivi [2013/32] artiklitega [36–38] – koostoimes ka sama direktiivi põhjendustega 42, 46 ja 48 ning tõlgendatuna [harta] artiklit 47 (ja [EIÕK] artikleid 6 ja 13) arvestades – on vastuolus see, et riigisisene seadusandja, kellel on pädevus lubada turvaliste päritoluriikide nimekirja koostamist ja reguleerida selleks järgitavaid kriteeriume ning sel eesmärgil kasutatavaid allikaid, tunnistab kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks ka otse, seaduse tasandi aktiga?

2. Kas igal juhul on liidu õiguse ja eelkõige direktiivi [2013/32] artiklitega [36–38] – koostoimes ka sama direktiivi põhjendustega 42, 46 ja 48 ning tõlgendatuna [harta] artiklit 47 (ja [EIÕK] artikleid 6 ja 13) arvestades – vastuolus vähemalt see, et seadusandja tunnistab kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks, tegemata turvaliseks päritoluriigiks tunnistamise põhjendustes kasutatud allikaid kättesaadavaks ja kontrollitavaks, takistades seetõttu varjupaigataotlejal nende vaidlustamist ja kohtul nende päritolu, autoriteedi, usaldusväärsuse, asjakohasuse, ajakohastatuse, terviklikkuse ning igal juhul üldise sisu kontrollimist, ning nende põhjal oma hinnangu andmist selle kohta, kas on täidetud turvaliseks päritoluriigiks tunnistamise sisulised tingimused, mis on sätestatud [kõnealuse] direktiivi I lisas?

3. Kas liidu õigust ja eelkõige direktiivi [2013/32] artikleid [36–38] – koostoimes ka sama direktiivi põhjendustega 42, 46 ja 48 ning tõlgendatuna [harta] artiklit 47 (ja [EIÕK] artikleid 6 ja 13) arvestades – tuleb tõlgendada nii, et turvalisest päritoluriigist [pärit isikutele] ette nähtud kiirendatud piirimenetluse kestel saab kohus igal juhul kasutada teavet päritoluriigi kohta, saades selle iseseisvalt [nimetatud] direktiivi artikli 37 lõikes 3 sätestatud allikatest, mis on vajalik [selle] direktiivi I lisas sätestatud turvaliseks päritoluriigiks tunnistamise sisuliste tingimuste täidetuse kindlakstegemiseks?

4. Kas liidu õiguse ja eelkõige direktiivi [2013/32] artiklitega [36–38] ja selle I lisaga – koostoimes ka sama direktiivi põhjendustega 42, 46 ja 48 ning tõlgendatuna [harta] artiklit 47 (ja [EIÕK] artikleid 6 ja 13) arvestades – on vastuolus see, et kolmas riik tunnistatakse „turvaliseks päritoluriigiks“ juhul, kui selles riigis on isikute kategooriaid, kelle puhul ei ole täidetud turvaliseks päritoluriigiks tunnistamise sisulised tingimused, mis on sätestatud [kõnealuse] direktiivi I lisas?“

Menetlus Euroopa Kohtus

30 Eelotsusetaotlused esitanud kohus on palunud lahendada kohtuasjad Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23a ja Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 107 ette nähtud eelotsuse kiirmenetluses.

31 Euroopa Kohtu teine koda otsustas 19. novembril 2024 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta see taotlus rahuldamata.

32 Euroopa Kohtu presidendi 21. novembri 2024. aasta määrusega liideti käesolevad kohtuasjad kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

33 Euroopa Kohtu presidendi 29. novembri 2024. aasta määrusega kohaldati kohtuasjade suhtes kodukorra artikli 105 lõikes 1 ette nähtud kiirendatud menetlust.

34 Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 16 kolmandale lõigule taotles Itaalia Vabariik käesolevate kohtuasjade arutamist suurkojas, mille Euroopa Kohus võttis teadmiseks 11. veebruaril 2025.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

35 Itaalia ja Slovakkia valitsus vaidlustavad eelotsusetaotluste esimese, teise ja neljanda küsimuse vastuvõetavuse.

36 Esimese ja teise küsimuse kohta väidab Itaalia valitsus, et eelotsusetaotlused esitanud kohus on jätnud märkimata põhjused, miks dekreetseadus nr 158/2024 on liidu õigusega vastuolus ja miks need küsimused on põhikohtuasjade lahendamisel asjakohased. See valitsus lisab, et käesoleval juhul ei ole turvaliste päritoluriikide kindlaksmääramise kord kui selline asjakohane, sest Bangladeshi Rahvavabariik oli juba enne selle dekreetseaduse vastuvõtmist tunnistatud turvaliseks päritoluriigiks.

37 Neljanda küsimuse kohta väidavad Itaalia ja Slovakkia valitsus, et need on abstraktsed ja hüpoteetilised. Nimelt ei kontrollinud eelotsusetaotlused esitanud kohus, ega Bangladeshi Rahvavabariik ei ole teatud isikute kategooriate jaoks turvaline päritoluriik ning kas LC ja CP kuuluvad neisse kategooriatesse.

38 Selle kohta tuleb märkida, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamise küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavust Euroopa Kohus ei pea kontrollima, on asjakohased. Euroopa Kohus saab keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendus ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline, või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Tudmur, C-185/24 ja C-189/24, EU:C:2024:1036, punkt 26 ning seal viidatud kohtupraktika).

39 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlustest, et kaks Bangladeshi Rahvavabariigi kodanikku on eelotsusetaotlused esitanud kohtule esitanud kaebused otsuste peale, millega lükati nende rahvusvahelise kaitse taotlused ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi seepärast, et nad on pärit turvalisest päritoluriigist. Eelotsusetaotlused esitanud kohus selgitab oma taotlustes, et tal on kahtlusi, kas liidu õigusega on kooskõlas selle kolmanda riigi tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks sisuliselt põhjustel, et see kindlaksmääramine tuleneb seadusandlikust aktist, Itaalia seadusandja ei ole avalikustanud oma teabeallikaid ja seadusandja on jätnud endale sellise kindlaksmääramise õiguse, kuigi nimetatud kolmas riik ei pruugi olla oma elanikkonna teatud kategooriate jaoks „turvaline“. Sellega seoses viitab eelotsusetaotlused esitanud kohus Itaalia välisministeeriumi koostatud 3. mai 2024. aasta teabelehele Bangladeshi Rahvavabariigi kohta, millel põhines viimase tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks enne dekreetseaduse nr 158/2024 vastuvõtmist ja milles järeldati, et seda kolmandat riiki saab pidada turvaliseks päritoluriigiks üksnes nii, et teatavad isikute kategooriad jäetakse välja.

40 Selles kontekstis küsib sama kohus oma eelotsusetaotluste esimese, teise ja neljanda küsimusega Euroopa Kohtult sisuliselt, kuidas tõlgendada mitut direktiivi 2013/32 sätet, mis reguleerivad turvalise päritoluriigi mõistet ja liikmesriikide poolt selliste riikide kindlaksmääramist ning selle kindlaksmääramise kohtuliku kontrolli korda.

41 Need küsimused puudutavad seega tõepoolest põhikohtuasjade lahendamisel asjakohaste liidu õigusnormide tõlgendamist. Kuna eelotsusetaotlused esitanud kohus määrab riigisisese õigusliku raamistiku ja põhikohtuasjade faktilise raamistiku kindlaks omal vastutusel, ei ole Euroopa Kohtu ülesanne kontrollida nende küsimuste aluseks olevaid eeldusi.

42 Lisaks nähtub eelotsusetaotlustest, et oma küsimustega soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus lõppkokkuvõttes kindlaks teha, kas Bangladeshi Rahvavabariigi kui sellise tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks on kooskõlas liidu õigusega, et vajaduse korral välistada turvalisuse eeldus, mis tuleneb turvalise päritoluriigi mõiste kohaldamisest põhikohtuasjades. Järelikult ei mõjuta nende küsimuste vastuvõetavust asjaolu, et ei ole tõendatud, et LC ja CP kuuluvad ühte isikute kategooriasse, kelle jaoks see riik ei ole selle kohtu arvates turvaline päritoluriik.

43 Järelikult on eelotsusetaotluste esimene, teine ja neljas küsimus vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

Sissejuhatavad märkused

44 Kõigepealt tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimuses viidanud (vt 20. märtsi 1986. aasta kohtuotsus Tissier, 35/85, EU:C:1986:143, punkt 9, ning 19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Khan Yunis ja Baabda, C-123/23 ja C-202/23, EU:C:2024:1042, punkt 63).

45 Nimelt ei takista asjaolu, et eelotsusetaotlused esitanud kohus on oma küsimustes formaalselt viidanud teatavatele liidu õiguse sätetele, Euroopa Kohut esitada sellele kohtule kõiki tõlgenduselemente, mis võivad olla tarvilikud põhikohtuasja lahendamisel, tuletades liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt 29. novembri 1978. aasta kohtuotsus Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, punkt 26, ning 19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Khan Yunis ja Baabda, C-123/23 ja C-202/23, EU:C:2024:1042, punkt 64).

46 Oma küsimustega palub eelotsusetaotlused esitanud kohus Euroopa Kohtul eelkõige tõlgendada direktiivi 2013/32 artikleid 36–38, arvestades harta artiklit 47.

47 Esimesena tuleb meelde tuletada, et direktiivi 2013/32 artiklid 36 ja 37 käsitlevad vastavalt turvalise päritoluriigi mõistet ja liikmesriikide poolt kolmandate riikide tunnistamist turvalisteks päritoluriikideks.

48 Nende artiklitega on kehtestatud erikord, mida liikmesriigid võivad rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamisel kohaldada. Nimetatud kord põhineb sellisel ümberlükataval eeldusel piisava kaitse kohta päritoluriigis, mille taotleja võib kummutada, kui ta esitab tema isiklikust olukorrast tulenevad mõjuvad põhjused (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus A, C-404/17, EU:C:2018:588, punkt 25, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Selle korra eripära tõttu võivad liikmesriigid vastavalt nimetatud direktiivi artikli 31 lõike 8 punktile b otsustada esiteks kiirendada läbivaatamise menetlust ja teiseks viia see läbi piiril või transiiditsoonis vastavalt direktiivi artiklile 43 (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 48).

50 Lisaks, kui turvalisest päritoluriigist pärit taotleja esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus on tunnistatud põhjendamatuks, sest vastavalt direktiivi 2013/32 artikli 32 lõikele 1 on menetlev ametiasutus teinud kindlaks, et taotleja ei vasta rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele direktiivi 2011/95 järgi, võivad liikmesriigid pidada sellist taotlust direktiivi 2013/32 artikli 32 lõike 2 alusel samuti selgelt põhjendamatuks, kui see on riigisiseses õiguses sellisena määratletud (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 49).

51 Pealegi, kui huvitatud isiku taotlus lükatakse tagasi turvalise päritoluriigi mõiste kohaldamise alusel, kaasneb talle erinevalt tavalisest tagasilükkamisest tagajärjena direktiivi 2013/32 artikli 46 lõigete 5 ja 6 järgi see, et tal ei ole lubatud jääda selle riigi territooriumile, kus ta oli taotluse esitanud, kuni on lahendatud tema kaebus selle taotluse tagasilükkamise otsuse peale (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus A, C-404/17, EU:C:2018:588, punkt 27, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 50).

52 Teisena tuleb märkida, et erinevalt direktiivi 2013/32 artiklitest 36 ja 37 ei puuduta selle artikkel 38 mõistet „turvaline päritoluriik“, vaid mõistet „turvaline kolmas riik“. Põhikohtuasjad puudutavad aga üksnes mõiste „turvaline päritoluriik“ kohaldamist. Järelikult ei ole käesolevates kohtuasjades vaja teha otsust selle direktiivi artikli 38 tõlgendamise kohta.

53 Kolmandana tuleb tõdeda, et harta artikliga 47 tagatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile vastab liikmesriikidele direktiivi 2013/32 artikli 46 lõikega 1 pandud kohustusele näha rahvusvahelise kaitse taotlejatele ette õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus, mille ulatus on määratletud selle direktiivi artikli 46 lõikes 3 (vt selle kohta 19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa), C-564/18, EU:C:2020:218, punkt 60, ning 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega tuleb arvesse võtta ka viimati nimetatud sätet, kuigi eelotsusetaotlused esitanud kohus ei ole sellele oma küsimustes viidanud.

Eelotsusetaotluste esimene küsimus

54 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2013/32 artikleid 36 ja 37 ning artikli 46 lõiget 3 tuleb harta artiklit 47 arvestades tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui liikmesriik tunnistab kolmandad riigid turvalisteks päritoluriikideks seadusandliku aktiga.

55 Nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 48, on direktiivi 2013/32 artiklitega 36 ja 37 kehtestatud erikord, mida liikmesriigid võivad kohaldada turvaliseks päritoluriigiks tunnistatud riikide kodanike rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise suhtes.

56 Direktiivi artikli 37 lõikes 1 on selles osas täpsustatud, et „[l]iikmesriigid võivad säilitada või kehtestada õigusaktid, mis võimaldavad siseriiklikul tasandil vastavalt [selle direktiivi] I lisale määrata rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eesmärgil kindlaks riigid, mida

tunnustatakse turvaliste päritoluriikidena“. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 36 sisuliselt märkis, nähtub selle sätte erinevate keeleversioonide võrdlusest, et mõistet „õigusaktid“ tuleb mõista laias tähenduses nii, et see võib hõlmata nii õigus- kui ka haldusnorme.

57 Euroopa Kohus on seejuures otsustanud, et selleks, et liikmesriigid saaksid tugineda läbivaatamise erikorrale ja ümberlükatavale eeldusele, mis on ette nähtud turvalise päritoluriigi mõistel põhinevaid menetlusi reguleerivates direktiivi 2013/32 normides, peavad nad olema need normid täielikult üle võtnud selleks vajalike õigus- ja haldusnormidega (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus A, C-404/17, EU:C:2018:588, punkt 31).

58 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb õiguskindluse nõude täitmiseks direktiivi sätteid rakendada vaieldamatu sunnijõuga ning nõutava konkreetsuse, täpsuse ja selgusega (3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Subdelegación del Gobierno en Barcelona (pikaajalised elanikud), C-503/19 ja C-592/19, EU:C:2020:629, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 Sellega seoses peab iga liikmesriik teatavad päritoluriigid turvaliseks tunnistama direktiivi 2013/32 artiklites 36 ja 37 ning I lisas ette nähtud korda järgides, ja selleks eelkõige vastu võtma direktiivi I lisas toodud kriteeriume järgides kolmandate riikide nimekirja, kindlaks määrama kohaldamise täiendavad eeskirjad ja üksikasjad, saatma komisjonile nii turvaliste päritoluriikide nimekirja kui ka selle korrapärase läbivaatamise tulemused (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus A, C-404/17, EU:C:2018:588, punkt 28).

60 Samas ei määra need sätted ega ka ükski muu direktiivi 2013/32 säte kindlaks liikmesriikide ametiasutust või ametiasutusi, kes peaksid vastutama turvaliste päritoluriikide kindlaksmääramise eest riigisisesel tasandil, ega selleks sobivat õiguslikku vahendit.

61 Sellega seoses tuleb märkida, et ELTL artikli 288 kolmandast lõigust nähtuvalt on liikmesriikidel direktiivi ülevõtmisel kaalutlusruum direktiivi rakendamiseks võetavate meetmete ja vahendite valikul. Seega, mis puudutab otsustamist, millised asutused on pädevad ja millised õiguslikud vahendid on sobivad, et tunnistada liikmesriigi tasandil kolmandad riigid turvalisteks päritoluriikideks, siis ei takista miski seda, et liikmesriigis otsustatakse panna riigisisesele seadusandjale vastutus määrata kindlaks turvalised päritoluriigid seadusandliku aktiga.

62 Liikmesriikide selline kaalutlusruum direktiivi 2013/32 artiklite 36 ja 37 sätete rakendamisel ei mõjuta siiski iga adressaadiks oleva liikmesriigi kohustust võtta kõik vajalikud meetmed, et tagada direktiivi täielik õigusmõju vastavalt sellega taotletavale eesmärgile (vt selle kohta 10. aprilli 1984. aasta kohtuotsus von Colson ja Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, punkt 15, ning 31. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, punkt 35).

63 Eelkõige ei mõjuta see kaalutlusruum iga liikmesriigi kohtu kohustust tagada direktiivi 2013/32 sätete täielik õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata mis tahes riigisisese õigusakti sätte, isegi kui see on hilisem, mis on vastuolus selle direktiivi vahetu õigusmõjuga sätetega, ilma et ta peaks taotlema või ootama asjaomase riigisisese õigusnormi eelnevat kehtetuks tunnistamist seadusandlikul teel või muu põhiseadusliku menetluse kaudu (vt selle kohta 9. märtsi 1978. aasta kohtuotsus Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punktid 21 ja 24, ning 28. jaanuari 2025. aasta kohtuotsus ASG 2, C-253/23, EU:C:2025:40, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika).

64 Lisaks, kuigi vastavat valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumise korral tuleb vastavalt liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõttele ning võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid järgides riigisiseses õiguskorras kehtestada menetlusnormid nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada liidu õiguskorrast tulenevate individuaalsete õiguste kaitse, on liikmesriigid siiski kohustatud igal üksikjuhtumil tagama, et järgitakse harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale kohtulikule kaitsele, kusjuures selle õiguse ulatus on käesoleval juhul täpsustatud direktiivi 2013/32 artiklis 46 (vt selle kohta 3. juuli 2025. aasta kohtuotsus Al Nasiria, C-610/23, EU:C:2025:514, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

65 Sellest järeldub, et liikmesriigi poolt selle üle otsustamine, milline asutus on pädev ja milline õigusakt on sobiv, et määrata liikmesriigi tasandil kindlaks turvalised päritoluriigid vastavalt direktiivi 2013/32 artiklitele 36 ja 37, ei saa mõjutada kohustusi, mis tal selle direktiivi alusel lasuvad. Seega on eelkõige iga liikmesriigi ülesanne tagada, et järgitaks õigust tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus, mis on direktiivi artikli 46 lõikega 1 rahvusvahelise kaitse taotlejatele antud nende taotluste kohta tehtud otsuste suhtes ja mille ulatus on määratletud sama direktiivi artikli 46 lõikes 3.

66 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et direktiivi 2013/32 artikli 46 lõikest 3 tuleneb harta artiklit 47 arvestades, et kui liikmesriigi kohtule on esitatud kaebus otsuse peale, millega lükatakse tagasi rahvusvahelise kaitse taotlus, mis vaadati läbi erikorra raames, mida kohaldatakse nende taotlejate esitatud taotlustele, kes on pärit kolmandatest riikidest, mis vastavalt selle direktiivi artiklile 37 on tunnistatud turvalisteks päritoluriikideks, peab see kohus artikli 46 lõikes 3 ette nähtud täieliku ja *ex nunc* läbivaatamise raames toimiku materjalide ja talle menetluse käigus teatavaks saanud asjaolude alusel ise tuginema sellele, et on rikutud riigi turvaliseks tunnistamise sisulisi tingimusi, mis on sätestatud nimetatud direktiivi I lisas (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 98).

67 Järelikult, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 62 ja 63 meenutatud kohtupraktikat, ei saa asjaolu, et liikmesriik on otsustanud kindlaks määrata turvalised päritoluriigid seadusandliku aktiga, takistada liikmesriigi kohtul, kelle poole on pöördutud selle kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud tingimustel, kas või kõrvalküsimusena kontrollida, kas asjaomase kolmanda riigi turvalise päritoluriigina kindlaksmääramisel on järgitud direktiivi 2013/32 I lisas sätestatud kindlaksmääramise sisulisi tingimusi.

68 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2013/32 artikleid 36 ja 37 ning artikli 46 lõiget 3 tuleb harta artiklit 47 arvestades tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui liikmesriik määrab kolmandad riigid turvaliste päritoluriikidena kindlaks seadusandliku aktiga, tingimusel et selle kindlaksmääramise suhtes saab teostada kohtulikku kontrolli aspekti osas, kas täidetud on sellise kindlaksmääramise sisulised tingimused, mis on sätestatud selle direktiivi I lisas, ja seda võib teha iga liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus sellise rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsuse peale, mis vaadati läbi turvalisteks päritoluriikideks tunnistatud kolmandatest riikidest pärit taotlejate esitatud taotlustele kohaldatava erikorra raames.

Eelotsusetaotluste teine ja kolmas küsimus

69 Teise ja kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2013/32 artikleid 36 ja 37 ning artikli 46 lõiget 3 tuleb harta artiklit 47 arvestades tõlgendada nii, et ühelt poolt peab liikmesriik, kes määrab kolmanda riigi kindlaks turvalise

päritoluriigina, tegema kättesaadavaks need teabeallikad direktiivi artikli 37 lõike 3 tähenduses, millel see kindlaksmääramine põhineb, ja teiselt poolt võib liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus otsuse peale, mis käsitleb rahvusvahelise kaitse taotlust, mis vaadati läbi turvalisteks päritoluriikideks tunnistatud kolmandatest riikidest pärit taotlejate esitatud taotluste läbivaatamise erikorra raames, võtta arvesse teavet, mille ta on ise kogunud, kui ta kontrollib, kas see kindlaksmääramine vastab nimetatud direktiivi I lisas sätestatud sisulistele tingimustele.

70 Direktiivi 2013/32 artikli 37 lõikes 3 on sätestatud, et hinnates, kas kolmas riik on turvaline päritoluriik, kasutavad liikmesriigid mitmesuguseid teabeallikaid, kaasa arvatud teavet, mis on saadud eelkõige teistelt liikmesriikidelt, EASO õigusjärglaselt EUAA-lt, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametilt, Euroopa Nõukogult ja muudelt asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

71 On tõsi, et ei selles sättes ega üheski teises direktiivi 2013/32 sättes ei ole sõnaselgelt täpsustatud, et riigisisene asutus, kes määrab kindlaks turvalised päritoluriigid liikmesriigi tasandil, peab tegema kättesaadavaks teabeallikad, mille põhjal ta need kindlaks määras.

72 Siiski on esimesena tõsi, et kui liikmesriik tunnistab kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks, siis on sellest riigist pärit taotlejate suhtes kohaldatav rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise erikord. Eelkõige võimaldab see kord, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktides 48–51, liikmesriikidel kiirendada nende taotluste läbivaatamise menetlust ja see põhineb päritoluriigis piisava kaitse ümberlükataval eeldusel, mille taotleja võib direktiivi 2013/32 artikli 36 lõike 1 kohaselt kummutada, kui ta esitab oma isiklikust olukorrast tulenevad mõjuvad põhjused.

73 Ent nagu rõhutas kohtujurist oma ettepaneku punktis 55, on selleks, et taotleja võimalus see eeldus kummutada oleks tõhus, nõutav, et tal oleks võimalik teada saada põhjused, miks tema päritoluriiki peetakse turvaliseks. Seetõttu peavad taotlejale olema kättesaadavad teabeallikad, mille põhjal on tema päritoluriik tunnistatud turvaliseks päritoluriigiks.

74 Teisena tuleb märkida, et vastavalt direktiivi 2013/32 artikli 12 lõike 1 punktile d koostoimes selle direktiivi artikli 10 lõike 3 punktiga b on rahvusvahelise kaitse taotlejatel läbivaatamismenetluse käigus juurdepääs sellisele täpsele ja ajakohastatud teabele üldise olukorra kohta taotleja päritoluriigis, mille liikmesriigid on kogunud erinevatest allikatest, näiteks EUAA-lt ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametilt ning asjakohastelt rahvusvahelistelt inimõiguste organisatsioonidelt. Samuti tuleneb selle direktiivi artikli 10 lõikest 4, et liikmesriigi kohtutel on juurdepääs ka üldisele teabele, mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks.

75 Tegemist on aga teabeallikatega, mis on analoogsed nendega, millele liikmesriigid võivad direktiivi 2013/32 artikli 37 lõike 3 kohaselt tugineda, et tunnistada kolmas riik turvaliseks päritoluriigiks.

76 Kolmandana tuleb märkida, et direktiivi 2013/32 artikli 46 lõike 1 kohaselt on rahvusvahelise kaitse taotlejal õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus seoses tema taotluse kohta tehtud otsustega. Õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile ulatus on määratletud nimetatud direktiivi artikli 46 lõikes 3, kus on täpsustatud, et liikmesriigid peavad tagama, et kohus, kus asjaomast rahvusvahelise kaitse taotlust puudutav otsus vaidlustatakse, viiks läbi „nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude, sealhulgas vajaduse korral direktiivi [2011/95] kohaste rahvusvahelise kaitse

vajaduste täielik[u] ja *ex nunc* läbivaatami[s]e“ (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).

77 Lisaks ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, et direktiivi 2013/32 artiklis 46 ette nähtud õiguskaitsevahendi tunnused tuleb kindlaks määrata kooskõlas harta artikliga 47, mis kujutab endast tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte kinnitust. Harta artikkel 47 on iseenesest piisav ega vaja täpsustamist liidu või riigisisestes õigusnormides, selleks et anda isikutele õigus, millele saab sellisena tugineda. Seega ei saa asi olla teistmoodi direktiivi artikli 46 lõike 3 puhul, arvestades harta artiklit 47 (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).

78 Seda silmas pidades tuleb esiteks meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab harta artikliga 47 – mida arvestades tuleb tõlgendada direktiivi 2013/32 artiklit 46 – tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus ühelt poolt, et puudutatud isik saaks tutvuda tema suhtes tehtud otsuse põhjendustega, lugedes kas otsust ennast või saades oma sellekohase taotluse põhjal teada otsuse põhjendused, et võimaldada tal kaitsta oma õigusi parimatel võimalikel tingimustel ja otsustada täielikult informeerituna, kas on tarvis pöörduda pädevasse kohtusse. Teiselt poolt peab kohtul olema õigus nõuda asjaomaselt ametiasutuselt kõnealuste põhjenduste teatavakstegemist, et kohtul oleks täielikult võimalik kontrollida asjasse puutuva riigisisese otsuse õiguspärasust (4. juuni 2013. aasta kohtuotsus ZZ, C-300/11, EU:C:2013:363, punkt 53, ja 29. juuli 2024. aasta kohtuotsus protectus, C-185/23, EU:C:2024:657, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika).

79 Kui aga – nagu põhikohtuasjades – rahvusvahelise kaitse taotlus lükatakse ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi seepärast, et taotleja on pärit turvalisest päritoluriigist direktiivi 2013/32 artiklite 36 ja 37 tähenduses koostoimes selle direktiivi I lisaga, kattub see tagasilükkamise põhjus sisuliselt põhjustega, millel põhineb piisava kaitse eeldus, mistõttu on asjaomane riik tunnistatud turvaliseks päritoluriigiks.

80 Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 78 viidatud kohtupraktikat, tuleb seega asuda seisukohale, et kohtuliku kaitse tõhusus nõuab, et nii asjaomane taotleja kui ka kohus, kelle poole pöörduti, ei pea olema mitte ainult teadlikud sellise tagasilükkamise põhjustest, vaid neile peavad ka olema kättesaadavad teabeallikad, mille põhjal on asjaomane kolmas riik tunnistatud turvaliseks päritoluriigiks.

81 Teiseks on Euroopa Kohus direktiivi 2013/32 artikli 46 lõikes 3 määratletud õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile ulatuse kohta otsustanud, et sõnastust „tagavad […], et tõhusa õiguskaitsevahendiga nähakse ette nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude […] täielik ja *ex nunc* läbivaatamine“ tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigid on selle sätte järgi kohustatud kohandama oma riigisisest õigust selliselt, et vastava õiguskaitsevahendi menetlemine hõlmaks kõigi faktiliste ja õiguslike asjaolude läbivaatamist kohtus, mis võimaldab tal anda menetletavale asjale ajakohastatud hinnangu (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, punkt 110, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 87).

82 Kõigepealt rõhutab väljend *ex nunc* kohtu kohustust viia läbi hindamine, mis võtab vajaduse korral arvesse uusi asjaolusid, mis on ilmnenud pärast edasikaevatud otsuse tegemist (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, punkt 111; 29. juuli 2019. aasta

kohtuotsus Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punkt 52, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 88).

83 Seejärel kinnitab direktiivi 2013/32 artikli 46 lõikes 3 sisalduv omadussõna „täielik“, et kohus peab läbi vaatama nii need asjaolud, mida menetlev ametiasutus võttis või oleks pidanud arvesse võtma, kui ka asjaolud, mis ilmnesid pärast seda, kui kõnealune ametiasutus oli otsuse teinud (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, punkt 113; 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punkt 52, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 89).

84 Lõpuks toob väljend „vajaduse korral“, mida on kasutatud fraasis „sealhulgas vajaduse korral direktiivi [2011/95] kohaste rahvusvahelise kaitse vajaduste […] läbivaatamine“, esile asjaolu, et kohtu kohustus teha täielik ja *ex nunc* läbivaatamine ei tähenda tingimata rahvusvahelise kaitse vajaduse sisulist läbivaatamist ja see võib seega puudutada rahvusvahelise kaitse taotluse menetluslikke aspekte, mille hulgas on kolmanda riigi tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punktid 90 ja 91 ning seal viidatud kohtupraktika).

85 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 66 viidatud Euroopa Kohtu praktikast, peab liikmesriigi kohus vastavalt direktiivi 2013/32 artikli 46 lõikele 3 ja harta artiklit 47 arvestades juhul, kui talle on esitatud kaebus käesoleva kohtuotsuse punktis 48 nimetatud erikorra raames läbi vaadatud rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsuse peale, artikli 46 lõikes 3 ette nähtud täielikul ja *ex nunc* läbivaatamisel toimiku materjalide ja talle menetluse käigus teatavaks saanud asjaolude alusel ise tuginema sellele, et rikutud on kindlaksmääramise sisulisi tingimusi, mis on sätestatud direktiivi I lisas.

86 Direktiivi 2013/32 I lisas sätestatud sisuliste tingimuste täidetuse kohtuliku kontrolli tõhusus eeldab aga, et asja menetlevale kohtule oleksid kättesaadavad teabeallikad, mille alusel liikmesriigi pädev asutus on tunnistanud asjaomase kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks. Tõhususe nõue tähendab ka seda, et kohus peab saama kontrollida, kas kindlaksmääramisel on järgitud nimetatud direktiivi I lisas sätestatud sisulisi tingimusi, võttes arvesse muud teavet, mille ta on vajaduse korral ise kogunud, olenemata sellest, kas see teave on pärit avalikest allikatest või allikatest, mille esitamist ta on taotlenud ühelt vaidluse poolelt, tingimusel et ühelt poolt on ta veendunud selle teabe usaldusväärsuses ja teiselt poolt on menetluse pooltel vastavalt võistlevuse põhimõttele võimalus esitada selle teabe kohta oma seisukohad.

87 Sellest järeldub, et liikmesriigid peavad direktiivi 2013/32 artikli 46 lõike 3 järgi kohandama oma riigisisest õigust nii, et oleks tagatud piisav ja asjakohane juurdepääs teabeallikatele, millele nad tuginesid turvaliste päritoluriikide kindlaksmääramisel. Juurdepääs peab võimaldama niisugusest riigist pärit rahvusvahelise kaitse taotlejal ja liikmesriigi kohtul, kellele on esitatud kaebus rahvusvahelise kaitse taotlust puudutava otsuse peale, tõhusalt tutvuda nende teabeallikatega vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 78 meenutatud kohtupraktikale.

88 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimustele vastata, et direktiivi 2013/32 artikleid 36 ja 37 ning artikli 46 lõiget 3 tuleb harta artiklit 47 arvestades tõlgendada nii, et

– liikmesriik, kes määrab kolmanda riigi kindlaks turvalise päritoluriigina, peab tagama piisava ja asjakohase juurdepääsu nendele teabeallikatele direktiivi artikli 37 lõike 3 tähenduses, millel see kindlaksmääramine põhineb, ja see peab ühelt poolt võimaldama sellest kolmandast riigist pärit asjaomasel rahvusvahelise kaitse taotlejal kaitsta oma õigusi parimatel võimalikel tingimustel ja otsustada täielikult informeerituna, kas on tarvis pöörduda pädevasse kohtusse, ning teiselt poolt võimaldama viimasel kontrollida rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsust;

– liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus sellist rahvusvahelise kaitse taotlust puudutava otsuse peale, mis on läbi vaadatud turvalisteks päritoluriikideks tunnistatud kolmandatest riikidest pärit taotlejate esitatud taotluste läbivaatamise erikorra raames, võib juhul, kui ta kontrollib kas või kõrvalküsimusena, kas see kindlaksmääramine vastab sisulistele tingimustele, mis on sätestatud nimetatud direktiivi I lisas, võtta arvesse enda kogutud teavet, tingimusel et tagatud on ühelt poolt selle teabe usaldusväärsus ja teiselt poolt vaidluse pooltele võistlevuse põhimõtte järgimine.

Eelotsusetaotluste neljas küsimus

89 Kõigepealt tuleb märkida, et neljas küsimus ei puuduta kontrolli, mida eelotsusetaotlused esitanud kohus peab tegema seoses direktiivi 2013/32 artikli 36 lõike 1 sätete rakendamisega, mis näevad ette päritoluriigis piisava kaitse eelduse kummutamise, kui taotleja esitab oma isikliku olukorraga seotud tõsised põhjused. See küsimus käsitleb üksnes kontrolli, mida see kohus peab tegema seoses taotleja päritoluriigi kui kolmanda riigi tunnistamisega turvaliseks päritoluriigiks vastavalt selle direktiivi artiklile 37.

90 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2013/32 artiklit 37 koostoimes selle direktiivi I lisaga tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui liikmesriik määrab turvalise päritoluriigina kindlaks kolmanda riigi, mis ei vasta teatavate isikute kategooriate puhul sellise kindlaksmääramise sisulistele tingimustele, mis on sätestatud direktiivi I lisas.

91 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvesse võtta selle sõnastust, konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (17. novembri 1983. aasta kohtuotsus Merck, 292/82, EU:C:1983:335, punkt 12, ja 6. juuli 2023. aasta kohtuotsus Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (pagulane, kes on toime pannud raske kuriteo), C-8/22, EU:C:2023:542, punkt 29).

92 Mis puudutab esimesena direktiivi 2013/32 artikli 37 sõnastust, mis vastavalt selle pealkirjale käsitleb kolmanda riigi tunnistamist turvaliseks päritoluriigiks, siis selles on korduvalt viidatud mõistetele „riik“ ja „kolmas riik“. Miski selle sätte sõnastuses ei viita sellele, et turvaliseks tunnistamise puhul võiks neid mõisteid mõista nii, et nendega peetakse silmas üksnes ühte osa asjaomase kolmanda riigi elanikkonnast, mis võib olla riigis enamuses, välistades riigi elanikkonna muu osa või teatavad isikute kategooriad.

93 Mis puudutab teisena direktiivi 2013/32 artikli 37 konteksti, siis tuleneb esiteks sellest artiklist, et liikmesriigid võivad tunnistada riigid turvalisteks päritoluriikideks vastavalt direktiivi I lisale. Nii nagu ka nimetatud artikli sõnastus, ei anna selles lisas sätestatud kriteeriumid mingit teavet selle kohta, et liikmesriikidel oleks lubatud tunnistada kolmas riik turvaliseks päritoluriigiks hoolimata sellest, et selle riigi elanikkonna teatavate isikute kategooriate puhul ei ole I lisas ette nähtud sisulised kriteeriumid täidetud.

94 Vastupidi, nimetatud lisa kohaselt sõltub kolmanda riigi tunnistamine turvaliseks päritoluriigiks võimalusest tõendada, et seal ei toimu „üldist“ ja „järjekindlat“ tagakiusamist ega piinamist või muud ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või riigisisese relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu.

95 On tõsi, et direktiivi 2013/32 I lisa keeleversioonid erinevad üksteisest. Nimelt ainult selle lisa prantsuskeelses versioonis on kasutatud määrsõna *uniformément*. Kõnealuse lisa teistes keeleversioonides, näiteks bulgaaria (*за всеки отделен случай*), hispaania (*sistemática*), tšehhi (*soustavně*), taani (*til stadighed*), saksa (*durchgängig*), eesti (*järjekindlat*), kreeka (*μόνιμα*), inglise (*consistently*), horvaadi (*trajno*), itaalia (*costantemente*), läti (*konsekventi*), leedu (*sistemingai*), ungari (*következetesen*), malta (*konsistentement*), hollandi (*duurzame*), poola (*konsekwentnie*), portugali (*sistemático*), rumeenia (*consecvent*), slovaki (*sústavne*), sloveeni (*redno*), soome (*jatkuvasti*) ja rootsi (*genomgående*) keeleversioonis on kasutatud sõnu „pidev“, „süstemaatiline“, „kestlik“, „järjekindel“ või „koherentne“.

96 Lisaks semantilistele erinevustele viitavad kõik need sõnad siiski mõistele „ühetaoline“. Seetõttu ja kuna direktiivi 2013/32 artiklis 37 ega I lisas ei ole viidatud asjaomase kolmanda riigi elanikkonna osale, nähtub nendest sõnadest, et lisas sätestatud tingimused peavad olema täidetud terve kolmanda riigi elanikkonna puhul, et selle riigi saaks tunnistada turvaliseks päritoluriigiks. Nad väljendavad seega liidu seadusandja valikut seada turvalise päritoluriigi kindlaksmääramine sõltuvusse tingimusest, et kolmas riik oleks üldiselt turvaline kogu oma elanikkonnale, mitte ainult osale elanikkonnast.

97 Pealegi ei suuda ka riik, mis on kogu oma elanikkonna jaoks üldiselt turvaline, tagada igaühele absoluutset turvalisust. Just sel põhjusel nägi liidu seadusandja direktiivi 2013/32 artikli 36 lõikes 1, tõlgendatuna lähtuvalt selle direktiivi põhjendustest 40 ja 42, ette, et iga turvaliseks päritoluriigiks tunnistatud riigist pärit rahvusvahelise kaitse taotleja võib kummutada ümberlükatava eelduse piisava kaitse kohta, esitades oma isiklikust olukorrast tulenevad mõjuvad põhjused.

98 Teiseks, mis puudutab direktiivi 2013/32 artiklil 24 põhinevat argumenti, siis tuleb märkida, et sellel artiklil, mille subjektid on vastavalt pealkirjale „[s]petsiaalseid menetlustagatisi vajavad taotlejad“, ei ole mingit seost kolmanda riigi tunnistamisega „turvaliseks päritoluriigiks“ direktiivi artikli 37 ja I lisa tähenduses.

99 Kolmandaks, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 48–51, võimaldab see, kui liikmesriik tunnistab kolmandad riigid turvalisteks päritoluriikideks, kohaldada nendest kolmandatest riikidest pärit taotlejate rahvusvahelise kaitse taotluste puhul läbivaatamise erikorda, mis on olemuselt erandlik.

100 Direktiivi 2013/32 artikli 37 tõlgendamine nii, et see võimaldab tunnistada kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks, kuigi teatud isikute kategooriate puhul ei vasta see riik nimetatud direktiivi I lisas ette nähtud sisulistele tingimustele, laiendaks läbivaatamise erikorra kohaldamisala. Kuna selline tõlgendus ei leia kinnitust artikli 37 sõnastusest ega nimetatud direktiivist üldse, siis eiraks sellise võimaluse tunnustamine erandit kehtestavatele sätetele kitsa tõlgenduse andmise kohustust (vt selle kohta 5. märtsi 2015. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Luksemburg, C-502/13, EU:C:2015:143, punkt 61, ja 8. veebruari 2024. aasta kohtuotsus Bundesrepublik Deutschland (korduva taotluse vastuvõetavus), C-216/22, EU:C:2024:122, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

101 Mis puudutab kolmandana direktiivi 2013/32 eesmärke, siis tuleb märkida, et lisaks asjaolule, et direktiivi üldine eesmärk on kehtestada ühised menetlusnõuded, on selle direktiivi eesmärk – nagu nähtub muu hulgas selle põhjendusest 18 – eelkõige rahvusvahelise kaitse taotluse menetlemine „võimalikult kiiresti […], ilma et see piiraks taotluse piisavat ja täielikku läbivaatamist“ (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, punkt 109, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 78).

102 Seda silmas pidades on nimetatud direktiivi põhjenduses 20 märgitud, et selgelt määratletud juhtudel, kui muu hulgas on tõenäoline, et taotlus on põhjendamatu, peaks liikmesriikidel olema võimalik taotluse läbivaatamise menetlust kiirendada, eelkõige kehtestades teatud menetlusetappidele lühemad, kuid mõistlikud tähtajad, ilma et see piiraks taotluse piisavat ja täielikku läbivaatamist ning taotleja tegelikku võimalust kasutada direktiivis sätestatud aluspõhimõtteid ja tagatisi (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 79).

103 Seetõttu, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 48–51, võib liikmesriik kohaldada rahvusvahelise kaitse taotluste suhtes, mille on esitanud taotlejad, kes on pärit kolmandast riigist, mille liikmesriik on tunnistanud turvaliseks päritoluriigiks, läbivaatamise erikorda, mille alusel on eelkõige võimalik kiirendada nende taotluste läbivaatamise menetlust (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 80).

104 Kuna liidu seadusandja eesmärk on – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 101 – tagada direktiiviga 2013/32 rahvusvahelise kaitse taotluste nii kiire kui ka põhjalik läbivaatamine, peab ta rahvusvahelise kaitse andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kehtestamisel talle antud kaalutlusõiguse teostamisel kaaluma neid kahte eesmärki, kui ta määrab kindlaks tingimused, mille alusel liikmesriigid võivad tunnistada kolmanda riigi turvaliseks päritoluriigiks (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, C-406/22, EU:C:2024:841, punkt 81).

105 Seega peegeldab asjaolu, et seadusandja ei näinud direktiivis liikmesriikidele ette õigust välistada turvaliseks tunnistamisel isikute kategooriad, seda kaalumist ja tema valikut eelistada selliste rahvusvahelise kaitse taotluste põhjalikku läbivaatamist, mille on esitanud taotlejad, kelle päritoluriik ei vasta kogu tema elanikkonna puhul direktiivi I lisas sätestatud sisulistele tingimustele.

106 Kuigi määruse 2024/1348 – mille artikliga 78 tunnistatakse direktiiv 2013/32 alates 12. juunist 2026 kehtetuks – artikli 61 lõikega 2 on selline võimalus kehtestatud, seejuures sätestades, et kolmanda riigi nii liidu kui ka liikmesriigi tasandil turvalise päritoluriigina käsitamisel võib teha erandi selgelt tuvastatavate isikute kategooriate suhtes, on tegemist liidu seadusandja õigusega seda valikut muuta vastavaid huvisid uuesti kaaludes.

107 Selles kontekstis tuleb samuti märkida, et seadusandja ülesanne on valida kuupäev, millest alates muutub kohaldatavaks selline uus säte nagu määruse 2024/1348 artikli 61 lõige 2 – valik, mille ta tegi selle määruse artikli 79 lõigetes 2 ja 3. Lisaks on seadusandjal õigus seda valikut muuta, muutes viimati nimetatud sätet, nagu pakkus välja ka komisjon. Nii on komisjoni 16. aprilli 2025. aasta ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse

määrust 2024/1348 (COM(2025) 186 (final)), artikli 1 lõikes 2 ette nähtud muuta määruse 2024/1348 artikli 79 lõikeid 2 ja 3, et tuua eelkõige selle artikli 61 lõike 2 kohaldamine varasemaks.

108 Seega, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 66 ja 85 meenutatud nõudeid ning kuna põhikohtuasjades on kohaldatav direktiivi 2013/32 artikkel 37, mitte määruse 2024/1348 artikli 61 lõige 2, tuleb eelotsusetaotlused esitanud kohtul vastavalt selle direktiivi artikli 46 lõikele 3 kontrollida harta artiklit 47 arvestades toimiku materjalide ja talle menetluse käigus teatavaks saanud asjaolude alusel, kas Bangladeshi Rahvavabariigi turvaliseks päritoluriigiks tunnistamine, mis on ette nähtud seadusandliku dekreedi nr 25/2008 artikli 2 *bis* lõikes 1 pärast dekreetseadusega nr 158/2024 tehtud muudatusi, vastab kogu selle kolmanda riigi elanikkonda arvestades selle direktiivi I lisas sätestatud kindlaksmääramise sisulistele tingimustele.

109 Eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 2013/32 artiklit 37 koostoimes selle direktiivi I lisaga tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui liikmesriik määrab turvalise päritoluriigina kindlaks kolmanda riigi, mis ei vasta teatavate isikute kategooriate puhul sellise kindlaksmääramise sisulistele tingimustele, mis on sätestatud direktiivi I lisas.

Kohtukulud

110 Kuna põhikohtuasjade poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotlused esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta artikleid 36 ja 37 ning artikli 46 lõiget 3 tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 arvestades**

   tõlgendada nii, et

   nendega ei ole vastuolus see, kui liikmesriik määrab kolmandad riigid turvaliste päritoluriikidena kindlaks seadusandliku aktiga, tingimusel et selle kindlaksmääramise suhtes saab teostada kohtulikku kontrolli aspekti osas, kas täidetud on sellise kindlaksmääramise sisulised tingimused, mis on sätestatud selle direktiivi I lisas, ja seda võib teha iga liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus sellise rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsuse peale, mis vaadati läbi turvalisteks päritoluriikideks tunnistatud kolmandatest riikidest pärit taotlejate esitatud taotlustele kohaldatava erikorra raames.

2. **Direktiivi 2013/32 artikleid 36 ja 37 ning artikli 46 lõiget 3 tuleb põhiõiguste harta artiklit 47 arvestades**

   tõlgendada nii, et

– **liikmesriik, kes määrab kolmanda riigi kindlaks turvalise päritoluriigina, peab tagama piisava ja asjakohase juurdepääsu nendele teabeallikatele direktiivi artikli 37 lõike 3 tähenduses, millel see kindlaksmääramine põhineb, ja see peab ühelt poolt võimaldama sellest kolmandast riigist pärit asjaomasel rahvusvahelise kaitse taotlejal kaitsta oma õigusi parimatel võimalikel tingimustel ja otsustada täielikult informeerituna, kas on tarvis pöörduda pädevasse kohtusse, ning teiselt poolt võimaldama viimasel kontrollida rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsust;**

– **liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus sellist rahvusvahelise kaitse taotlust puudutava otsuse peale, mis on läbi vaadatud turvalisteks päritoluriikideks tunnistatud kolmandatest riikidest pärit taotlejate esitatud taotluste läbivaatamise erikorra raames, võib juhul, kui ta kontrollib kas või kõrvalküsimusena, kas see kindlaksmääramine vastab sisulistele tingimustele, mis on sätestatud nimetatud direktiivi I lisas, võtta arvesse enda kogutud teavet, tingimusel et tagatud on ühelt poolt selle teabe usaldusväärsus ja teiselt poolt vaidluse pooltele võistlevuse põhimõtte järgimine.**

3. Direktiivi 2013/32 artiklit 37 koostoimes selle direktiivi I lisaga

tuleb tõlgendada nii, et

sellega on vastuolus see, kui liikmesriik määrab turvalise päritoluriigina kindlaks kolmanda riigi, mis ei vasta teatavate isikute kategooriate puhul sellise kindlaksmääramise sisulistele tingimustele, mis on sätestatud direktiivi I lisas.

Allkirjad